DISSERTATIO MEDICA
DE
PLEVRITIDE

Quam

JEHOVA PATROCINANTE

SCITV NOBILISSIMI SENATVS MEDICI

PRAESIDE

Viro Excellentiſſimo

DN. JOHAN. CASPARO BAVHINO

Anatom. & Botan. Profeſs. celeberr.

Mecœnate & Præceptore venerando

defendam

M. BERNHARDVS VERZASCHA

Ad diem 15 & 22. Decembr. A. S. 1648.

Horis & loco conſuetis.

DICTATOR

Ἰητρικὴ τεχνέων πασέων ἐστὶν ἐπιφανεστάτη. διὰ δὲ ἀμαθίην τῶν τε χρεωμένων αὐτῇ, καὶ τῶν εἰκῇ τοὺς τοιούσδε κρινόντων, πολύ τι πασέων ἤδη τῶν τεχνέων ἀπολείπεται.

BASILEÆ Typis GEORGI DECKERI

Vniverſitatis Typographi.

PATRI PATRIÆ
VIRO
AMPLISSIMO PRUDENTISSIMO
INTEGERRIMO
DN. JOHAN. RODOLPHO FESCHIO
INCLUTÆ REIPUBL. BASILEENSIS
CONSULI SPECTATISSIMO
HAC
MEDICÆ DISSERTATIONIS
CONSECRATIONE
SUBMISSAM ET DEBITAM
OBSERVANTIAM
TESTATUR

M. BERNHARDUS VERZASCHA
BASILEENSIS.

Eleganter, CONSVL SPECTATISSIME, *in libro* περὶ τῆς τέχνης *Medicum fortunatus* λόγῳ-πεῖρα *Senex deſcribit, quòd ſit*: θρασυνόμενος μὲν διὰ τούτους, οὓς ψέγει, εὐπορέων δὲ διὰ τὴν τέχνην, ᾗ βοηθεῖ, δυνάμενος δὲ διὰ σοφίην, ᾗ πεπαίδευται. *Aurea certè ſententia*

——niveis ſignanda lapillis
Atque linenda cedro——

Quid enim glorioſius & ad poſſeſſionem illuſtrioris famæ conſequendam aptius? quàm μὴ παροῦσαν ὑγιείαν ἐργάζειν, ἢ παροῦσαν διαφυλάττειν, lib. de ſect. ad Tyron. cap. 1. *Hæc ſedulâ perpendens mente rurſus in publicum progredior, & Pleuritidis ſæviſsimi affectus naturam & curam brevibus adumbro*, μάλιστα δ᾽ ἂν ἐπαινέσαιμι ἰητρὸν, (*verba ſunt Dictatoris in libro* περὶ διαίτης ὀξέων) ὅς τις ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν, ἃ τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων κτείνει, ἐν τουτέοισι διαφέρων τι τῶν ἄλλων εἴη ἐπὶ τὸ βέλτιον. Ἐστι δὲ ταῦτα, *ſubjungit*, ὀξέα ὁκοῖα ὠνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι, ΠΛΕΥΡΙΤΙΝ. καὶ περιπλευμονίην. καὶ φρενῖτιν. καὶ λήθαργον. καὶ καῦσον. καὶ τ᾽ ἄλλα νουσήματα, ὁκόσα τουτέων ἐχόμενά ἐστιν, ὧν οἱ πυρετοὶ τὸ ἐπίπαν ξυνεχέες ὄντες κτείνουσιν.

Tibi, autem, CONSVL SPECTATISSIME, *hoc* μελέτημα ἰατρικὸν *in devoti cultûs & ſubmiſſæ obſervantiæ argumentum conſecrare animum induxi meum. Legi apud* Ælianum, *quòd Perſa ille* Sineta, *cùm procul à ſua caſula* Artaxerxi *Perſarum Regi occurriſſet, nec præ manibus, quod Regi offerret, habuiſſet, ad proximum fluvium curſu contenderit, & utrâq; volâ aquam hauriens Regi iſta cum acclamatione obtulerit:*

O Rex *Artaxerxes* ſeculum regnes.

Eum ergo imitandum ratus hanc depromptam è ſpacioſo Iatrices fluvio diſſertationem acclamatione Poetica offero.

O Decus, ô Patriæ per te florentis Imago,
O Vir & innumeris concelebrande modis,
En habitas terras & te deſiderat æther,
Sic ad pacta tibi ſidera tardus eas.

His accedit, CONSVL SPECTATISSIME, *patrocinium, quo me* FILII TVI, *Vir Ampliſſimus,* DN. REMIGIVS, *Pandectarum Profeſſor clariſſimus, Vir Excellentiſſimus,* DN. CHRISTOPHORVS, *Logices Profeſſor honoratiſſimus, fideliſſimi Patris mei proh dolor! defuncti loco, in ſtudiorum meorum curſu protegunt, cuſtodiunt, tuentur.* *Quo-*

Quoties, CONSVL SPECTATISSIME, *veneranda canities tua oculos incurrit meos, toties* Periandri *effatum mentem incurrit meam dicentis:* O Reſpublica terq́; quaterq́; beata, quæ ab his regitur, qui ſapientiæ incumbunt: *Etenim Sapientia Divina & Politica coronatus*, utilitatem Civium tuendo, & totum Reipublicæ corpus curando, *hæc duo divini* Platonis *præcepta ſtrenuè defendis. Es indefeſſus Eccleſiæ noſtræ Orthodoxæ Nutritius, inocciduum incluta Reipublicæ Baſileenſis Lumen, & ut paucis, quod volo, exprimam: In Te natum eſt, quicquid prudentiæ & virtutis in Conſule naſci potuerit: Ecce! tua pietatis & juſtitiæ gloria fulgentiſſima in ſubditos ingenti cum commodo reſplendet.*

Quapropter Deum Immortalem toto pectore veneror, ut Te, CONSVL SPECTATISSIME, *porrò ad uberrimum perdilectæ Patriæ emolumentum, tantis ærumnarum turbinibus, ſalvum & ſanum conſervet.*

Effice ſancte Deus, ſint rata vota, precor.

Dabam ex Muſæo,
die 9. Novembr.
A. S. 1648.

A. S. P. V.

Humillimus

M. BERNHARDVS VERZASCHA

Autor & Reſpondens.

Σ. Θ.

Ἀρχὴ παιδεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις elegans *Epicteti* verbum eſt, cui præter *Platonem*, *Ariſtotelem*, *Galenum*, ἀετὸς ille ἐν νεφέλαις *exer.1. ſect.1.* cum aliis innumeris ſuffragatur: Proin ante omnia ὀνοματολογίαν Pleuritidis præmittendam cenſeo.

II.

Originem nominis derivat Pleuritis ἀπὸ τῆς πλευρᾶς, i.e. membranâ, quæ coſtas intus ſuccingit, ceu communi ſubjecto: Aliàs γενικῶς ἢ κοινῶς dolor lateris, dolor punctorius, nuncupatur, & *Serenus* Medicus teſtatur, populariter vocatum eſſe telum, quòd inſtar cujuſdam teli dolor pungitivus exoriatur: Noſtris **das Seitenweh / oder das Stechen in der Seiten/** dici conſuevit.

III.

Malum hoc diverſam in Foro Medico ſortitur acceptionem: Communiſsimè pro quarumcunque Thoracis partium ſenſu præditarum cumprimis muſculorum intercoſtalium tam externorum quàm internorum dolore acceptatur, earumque adeò ratione Pleuritis ſpuria excitatur.

IV.

Veram & exquiſitam Pleuritidem (de qua diſſerendi campum ingreſſus ſum) cum *Præceptore* definio, quòd ſit, inflammatio pleuræ ſeu membranæ coſtas

coſtas ſuccingentis, ſi cauſæ definitionem deſideres, talem largior, quòd ſit tumor pleuræ calidus ex ſanguine impacto & putreſcente.

V.

Subjectum Pleuritidis eſt Thorax & quidem ſecundùm membranam Pleuram, quæ πρώτως afficitur, (nunquam tota, ſed plerumque nunc dextra, nunc ſiniſtra ejus pars, nunc anterior, nunc poſterior, ad jugulum ſuperior, ad hypochondria inferior pertingens,) quamvis, uti docet Excellentiſſimus ille Artis Anatomicæ Antiſtes *D. D. Caſparus Bauhinus* Μακαρίτης *l.2. Theat. anat. cap.26.* & ipſa pulmonum tunica aliquando afficiatur.

VI.

Cùm autem in omni morborum cognitione & curatione juxta *Præceptorem l.2.* περὶ τῶν δυναμέων φυσικῶν *cap.9.* ſint inquirendæ cauſæ, ego hîc quoque diligentiorem doctrinam illarum perpendam: Illas ſecundùm *Præceptorem l. 1. m. m. cap.8.* in externas & internas diſpeſco.

VII.

Interna & quidẽ continens, græcè συνεκτικὴ dicta, eſt humor in partem illapſus, ibique affectum fovens, potiſſimùm bilioſus, tenuis, ſæpè ſanguis purus, quantitate ſolùm peccans, aut ſanguis cum bilioſo humore permiſtus, rariùs ſanguis pituitoſus, rariſſimè melancholicus, qui ex vena cava vel per ramum ſubalarem venasq; mammarias (quibus nutriuntur quatuor coſtæ ſuperiores) vel per ἄζυγον ejusq; ramos reſeratos (quibus octo coſtę inferiores nutriuntur) in intermedia pleuræ & muſculorum

inter-

intercoſtalium ſpacia influit, ibique ventilatione privatus inflammatur, & dolorem, febrem, pulſum durum, crebrum & inæqualem reddit. Poſteritati tamen prodidit *Veſalius* Vir in re Anatomica periṫiſſimus *l.3. de corpor. hum. fabr. cap.7.* ſe in quibuſdam corporibus talem venæ ἀζύγȣ conſtitutionem reperiſſe, ut omnes thoracis coſtæ ab ejus ramis nutrimentum mutuare potuerint. Quid ſi nonnunquam à ſanguine ex arteriis venas hasce concomitantibus pleuritidem excitari defenderem?

VIII.

Cauſa interna antecedens, græcis προηγȣμένη dicta, eſt humorum redundantia & orgaſmus, ob habitum totius corporis phletoricum, c. & h. vel partis alicujus mandātis ut hepatis caliditatem, copioſum, tenuem ac bilioſum ſanguinem generantis, viarum laxitatem, vaſorum apertionem per ἀναϛόμωσιν, διαπήδησιν, ῥῆξιν; quò etiam ſpectat partis recipientis debilitas, calor, dolor.

IX.

Cauſæ externæ, Græcis προκαταρκτικαὶ dictæ, ſunt, quæcunq; præcedentibus tum idoneam generationis materiam, tum motum ſubminiſtrare poſſunt: Schola Aſclepiadea illas in neceſſarias & fortuitas dividit: Poſterioribus annumerat ictum, caſum, ſubitam poſt ſudores, labores, balnea, refrigerationem, onerum viribus adverſantium geſtationem, alia, quæ ſanguinis affluxum ad latus concitare valent.

X.

Prioribus attribuit errores in convenienti ſex rerum non naturalium regimine, ut 1. Aer hybernus,

nus, flatus aquilonii, juxta *Dictatoris* præſcriptum in *a.5.ſ.3.* 2. Cibus, potus, quantitate & qualitate peccans, cibi inprimis c. acres, nimiùm aromatibus conditi, meracioris vini potus copioſus, frigidus, maximè poſt exercitia hauſtus. 3. Vigiliæ & ſomni immoderatiores, *a.3.4.ſ.2.* 4. Violenti corporis motus. 5. Evacuationum ſolitarum intermiſſio. 6. Inordinata animi pathemata.

XI.

Jam ad Pleuritidis differentias: Illæ deſumuntur 1. A' loco affecto & doloris ſitu, unde alia aſcendẽs, cùm dolor ad ſuperiora & jugulum extenditur, alia deſcendens, cùm ad hypochondria vergit, nonnunquã versùs dorſum magis, nunc versùs anteriora. 2. A' cauſis, quarum reſpectu alia ex Eryſipelate, alia ex Phlegmone, & his tam puris quàm mixtis, provenit: Alia inſuper ſicca dicitur, in qua nihil vel nullius momenti exſpuitur, non ſolùm in morbi principio, ſed etiam in ejus progreſſu, ob humorum cruditatem, crasſitiem, viſciditatem, doloris vehementiam; alia verò humida, in qua ſputum mox circa morbi principium apparet.

XII.

Nunc Pleuritidem quoque per ſigna cognoſcendam exhibeo, cujus adeò firma & propria ſunt, ut *Præceptor l. 12. m. m. cap. 7.* dixerit, Pleuritidem & Dyſenteriam habere ſigna ſcientifica: Alia autem erunt Diagnoſtica, alia Prognoſtica; illa tum Pleuritidem ipſam, tum locum affectum, tum cauſas, deſignabunt.

XIII.

Παθογνωμικὰ, quæ in omni Pleuritide animad-

vertuntur, & ipſius Ideam complectuntur 5. reperio. Primum eſt, dolor lateris acutus, membranoſis inflammationibus proprius, à ſanguine in eum effuſo ortus. 2. Febris acuta ob inflammationis magnitudinem & cordis viciniam. 3. Dyſpnæa, tum ob ingens incendium, cujus ratione reſpiratio crebra fit: ob febris enim vehementiam, cùm multo refrigerio cor opus habeat, frequentia reſpirationis parvitatem reſarciens accedit, tum ob pulmonum aliarumque reſpirationis viarum obſtructionem. 4. Pulſus durus ob arteriæ ſiccitatem & duritiem, quam membranoſæ partis inflammatio & febris introducunt, *Præceptor l.1. de febr. differ. c.7.* eandem ob duritiem creber quoqne exiſtit, & cum materia inæqualiter pleuram afficiat, inæqualis & ſerratus redditur. 5. Tuſſis, tum ob pleuram obſeſſam, (quæ minus liberum ſpacium reſpirandi organis permittens naturam ad moleſtiam ſibi oneroſam dejiciendam incitat,) tum quia portio aliqua materiæ pulmoni aliquando communicatur, quæ cum ſputo & tuſſi excernitur: Accedit autem initio plerumq; ſicca, quod parũ à loco affecto exeat & tranſudet; dein humida, cum copioſior materia penetrat.

XIV.

Thoracem affici & quidem ſecundùm Pleuram manifeſtè depravata ejus actio teſtatur: Dolor nempe lateris pungitivus, membranarum inflammatarum proprius, quas, uti *Præceptor 2. de loc. aff. c.5.* monet, ita afficere amat, tanquam ſi ex centro, quo fieri punctio videtur, in ambitum diffundatur: Hinc fit, ut Pleuritici pungitivum dolorem ſentiant, qui quandoq; ad jugulum uſque aliquando ad hypochondria

chondria extenditur, quod membrana totam Thoracis cavitatem inveſtiat: Cum dolore ſitus & excreta conjungantur.

XV.

Porrò ſinguli humores ſignis ſuis taliter diſtinguendi: Si proficiſcatur à ſanguine, adeſt venarum repletio & tenſio, maximè circa tempora & frontem, ſputum eſt cruentum, dolor magis diſtenſivus comitatur, febris exacerbatio nulla: Si ab humore bilioſo; dolor admodùm pungens, febris ardens, ſæpiùs typum tertianæ obſervans, ſputum flavum, ſitis vehementior, oris amaritudo: Si à pituitoſo ſanguine; dolor non uſq; adeò exquiſitus, ad gravativum accedens, quotidiana febris exacerbatio, ſputum ſpumoſum, albicans: Si à melancholico ſucco; hunc deteget ſputum lividum aut nigrum, febris de quarto in quartum accedet.

XVI.

Qui ſigna hæc diligenter in conſpectu habet, facillimè veram Pleuritidem ab aliis affectibus, qui cum ea ſimilitudinem habere dicuntur, diſcernet, neq; enim in ullo alio morbo hæc ſimul reperiũtur: Vera itaque Pleuritis diſtinguitur à Spuria, quòd in hac 1. dolor ſit vagus & oberrans, qui per intervalla recurrit, 2. levi exacerbatur contactu, adeò ut 3. difficilior in latus ægrum fiat decubitus, cum materia in pàrte externa contineatur. 4. Febris vel nulla adeſt vel non adeo acuta. 5. Tuſſis pauca. 6. Calore & fomentis tollitur.

XVII.

A Peripneumonia diſcernitur, quòd in hac vel nullus vel gravativus percipiatur dolor, qui valde

exiguus, (ob exiguum, quem pulmo ſortitus eſt, ſenſum,) nec in latere manifeſtatur, ſed in medio Thoracis; inſuper ad jugulum & hypochondria non pertingit, pulſus eſt mollis, undoſus, nil aut parum expuitur, dyſpnæa major, ut ſuffocationis quaſi ſit periculum, & ægri cervice recta ſpirare cogantur.

XVIII.

Diaphragmatis inflammationem ſequitur dolor minùs pungens, isq́ue nec in latere, ſed extrema coſtarum ad finem ſterni dolent; ſpirandi difficultas, febris major, frequens anhelitus, delirium.

XIX.

Jecoris inflammationem ab hoc affectu diſtinguit 1. locus, ſiquidem in dextro hypochondrio durities, tumor. 2. pulſus undoſus. 3. dolor gravans. 4. color, ubi facies totumq́ue corpus malè colorata. 5. Tuſſis, quæ exigua & ſicca animadvertitur.

XX.

Licet Pleuritis è numero *τῶν ὀξέων νοσημάτων* ſit, in quibus (ut *Dictator 2. aphor. 19.* loquitur) *οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προδιαγορεύσιες, οὔτε τοῦ θανάτου οὔτε τῆς ὑγιείης*: attamen ex conſilio *comment. Præceptor. in alleg. aphor.* operæ-pretium facturus ero, ſi eorum, quæ *Dictator* ipſe de his prædixit, præcipua ſaltē proponam: Illa potiſſimum à ſputo ejusq; conditionibus & materiæ *μεταστάσει* atque tranſitu in alios morbos deſumpſi, quorum alia ſalutem alia mortem portendunt.

XXI.

Sputum quòd concernit: *Πτύαλον χρὴ πᾶσι τοῖσι πλευριτικοῖσι καὶ περιπλευμονικοῖσι εὐπετέως τε καὶ ταχέως ἀναπτύεσθαι,*

ἀναπτύεσθαι, μεμίχθαι τι τὸ ξανθὸν τῷ πτυάλῳ. τὸ δὲ ὕστερον πολλῷ τῆς ὀδύνης ἀναγόμενον ξανθὸν ἢ μὴ μεμιγμένον, καὶ πολλὴν βῆχα παρέχον, πονηρόν. πονηρὸν δὲ πάντως καὶ τὸ ξανθὸν ἄκρητον, καὶ τὸ γλισχρὸν, καὶ λευκὸν, καὶ τὸ στρογγύλον, καὶ τὸ χλωρὸν σφόδρα, καὶ τὸ ἀφρῶδες, καὶ τὸ πελιῶδες, καὶ ἰῶδες. χεῖρον δέ τι τὸ οὕτως ἄκρητον, ὥστε μέλαν φαίνεσθαι. h.e. *In omnibus laterum & pulmonum morbis ſputum promptè ac citò excreari neceſſe eſt, flavumq́ ſputo permixtum eſſe. Quòd ſi multò poſt dolorem flavum aut non commixtum rejicitur, nec non ſine multa tuſsi, vitioſum cenſetur. Omnino autem pravum flavum, ſi ſincerum eſt, & glutinoſum & candidum & rotundum, itemq́ vehementer ex virore palleſcens, quodq́ ſpumoſum eſt, & lividum & æruginoſum. Aliquanto verò deterius, quod ſic eſt ſincerum, ut nigrum quoq́ videatur.* Hæc *Dictator Coac. 390. prænot.* & *379.* ait, τῶν πλευριτικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ πάμπυοι αἱ πτύσιες, τριταῖοι θνήσκουσιν, ἢ πεμπταῖοι. h.e. *in morbo laterali, quibus circa initia in totum purulentæ ſunt ſpuitiones, ii tertio die aut quinto moriuntur.* His *Coacam 385. prænotionem* adjungo, πτύαλον ἐν τῇσι πλευρίτισι, τρίτον μὲν ἀρχόμενον πεπαίνεσθαι καὶ πτύεσθαι, θάσσους ποιέει τὰς ἀπολύσιας. ὕστερον δὲ βραδυτέρας. h. e. *Sputum in morbo laterali ubi matureſcere & expui tertio die cœperit, celeriores ſolutiones facit, quòd ſi poſteriùs, tardiores.* Accedit *prænot. 391. Coac.* Πᾶν πτύαλον μὴ λῦον τὴν ὀδύνην, πονηρόν. λῦον δὲ, χρήσιμον. i. e. *Sputum quodcunq́ dolorem non tollit, malum ſignificat, quod verò ſolvit, bonum.* Multa adhuc alia ex *Coacis, prædictis, aphoriſmis*, in apricum proferre poſſem, ſed

—— non præſtat motos componere fluctus.

Nunc ad μεταστάσεως modum & Pleuritidis in alios morbos tranſitum.

XXII.

Salutarem cenſeo, ubi naturæ vi & robore ma-

teria morbifica vel per ſputa, narium hæmorrhagiam, aut ponè aures in parotidas abit, vel infernè per ulcus cruris, urinas, aut per alvum, expurgatur.

XXIII.

Perniciosſam cenſet *ſ.5. a.8.* Ὁκόσοι πλευριτικοὶ γενόμενοι οὐκ ἀνακαθαίρονται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι, τουτέοισιν ἐς ἐμπύημα καθίσταται. h. e. *Qui morbo laterali laborant, niſi intra dies 14. repurgentur, iis in ſuppurationem deponitur*, & *aphor.15.* Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐς τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν, ἀφ' ἧς ἂν ῥῆξις γίνηται, παύονται, ἢν δὲ μή, ἐς φθίσιν μεθίστανται. i.e. *Qui ex laterali morbo ſuppurati fiunt, ſi intra dies 40. ex qua ruptio facta eſt, repurgentur, liberantur, altoquin in tabem tranſeunt.* Accedit *ſ.7. aphor.11.* Ἐπὶ πλευρίτιδι περιπλευμονίη ἐπιγινομένη, κακόν. *Ex morbo laterali pulmonis inflammatio, malum.* & *ſ.6. a.16.* ὑπὸ πλευρίτιδος ἢ ὑπὸ περιπλευμονίης ἐχομένῳ διάῤῥοια ἐπιγενομένη, κακόν. i.e. *Morbo laterali aut pulmonum inflammatione afflicto, ſi diarrhœa ſupervenerit, malum.* Horum autem accuratam aphoriſmorum explicationem profert Inocciduum illud Artis Iatricæ Lumen, *D. D. Emmanuel Stupanus*, Præceptor meus fideliſſimus, & æterno amoris cultu venerandus, *in aureis ſuis commentariis ſuper Dictatoris aphoriſmos p.m.384.385.386.*

XXIV.

In ſumma: Ægri ſalutem indicat *Coac. 393.* Φέρειν ῥηϊδίως τὸ νόσημα, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τὸ πτύαλον εὐπετέως ἀνάγειν, εὔπνοον εἶναι καὶ ἄδιψον, τὸ σῶμα ἅπαν ὁμαλῶς θερμαίνεσθαι, μαλθακὸν εἶναι. καὶ πρὸς τοῖσιν ὕπνους, ἱδρῶτας, οὔρων διαχώρησιν χρηστὰ γίνεσθαι. Mortem verò τὰ ναντία τούτων portendunt: Sed manum de ſignis.

XXV. His

XXV.

His itaque prælibatis θεραπείαν Pleuritidis aggredior, cujus primùm indicationes veluti Duces firmiſſimos perluſtrabo: In Schola recenſentur tres: Curatoria à morbo; Præſervativa à Cauſis; Vitalis à viribus tam totius quàm partium.

XXVI.

Morbus eſt Inflammatio, quæ cum ſit compoſita ex intemperie calida & aucta magnitudine, c. 1. refrigerantia indicat, aucta verò magnitudo ex arte nil indicat, quandoquidem ad ablationem ſuæ cauſæ & ipſa tollitur: Cauſa eſt ſanguis, qui cum adhuc eſt in fluxu, revellentia indicat, quatenus verò jam influxit, particularem ſibi evacuationem indicat: Vires deniq; & quidem totius indicant ſui conſervationem per ſimilia; partis verò affectæ medicamentis illas roborantibus conſervabuntur: Dolor ſi magnus ſit, viresque dejicientis & urgentis rationem habeat, neque ad ſanguinis miſſionem leniatur, mitigantia indicat. His verò indicationibus triplici remediorum genere, χειρουργία, φαρμακεία, διαίτη, optimè proſpicio.

XXVII.

Cheirurgicis in præſidiis tum ratione antecedentis quàm continentis cauſæ primas tenet φλεβοτομία, quam hîc præſentiſſimum tanquam & tutiſſimum remedium adminiſtrandam cenſeo: Hîc ſe offerunt tres nobiliſſimæ quæſtiones.

I. *An*

I.

An pueris & ſenibus pleuritide laborantibus vena ſit aperienda?

Etſi *Averroes* referat, quòd *Avenzoar* maximi apud Arabes nominis Medicus filio ſuo trimo venam aperuerit, & alii idem ſexto anno & octavo fecerint. Tamen non facilè id tentandum, & vix ante annum 14. vena aperienda, cum vires ea ætate debiles ſint, & ob mollitiem ac raritatem aliàs inſignem corpus diſſolutionem patiatur: Si tamẽ morbus valdè urgeat, puer ſit pleno corporis habitu, ſanguine redundet, & corpus non ſit nimiùm molle, cæteraque conſentiant, junioribus etiam vel ſcalpello vel hirudinibus venas aperire licet: Senibus, ſi adhuc validi ſunt, ſanguinei & carnoſi, venam aperire nihil impedit: Vires etenim non annorum numero ſed corporis robore & habitu æſtimandæ ſunt.

II.

An gravidis pleuritide comprehenſis φλεβοτομία *inſtitui poſſit?*

Si magna exiſtat morbi vehementia, etiam ſanguis mitti, parciùs tamen, in gravidis poteſt: Medici quippe obſervarunt, multas gravidas à pleuritide, angina, febre continua, aliisque morbis, ſine abortu liberatas fuiſſe.

Amatus Luſitanus centur. 5. curat. 27. mulieri *Vrbinati* utero gerenti, ad ſecundum menſem febre continuâ laboranti, venam brachii communem aperuit, & ſex uncias

uncias ſanguinis extraxit, quæ melius inde habuit: Et *ibidem*, alteri mulieri, quæ jam ſecundo menſe prægnans erat, & febre continuâ laborabat, externam brachii venam aperuit, ſeptem uncias ſanguinis effluere permiſit, quæ & ipſa melius habuit: *Et d.l.* alteri fœminæ *Mediolanenſi*, quinto menſe utero gerenti, opthalmiâ laboranti, externam brachii venam aperuit, quæ ipſa quoque convaluit.

Rodericus à Caſtro perhibet *l.3. de morb. mulier cap.21.* ſe mulieri *Vlyſsiponenſi* pleuritide correptæ, & ab aliis Medicis pro deſperata relictæ, quater ſanguinem miſiſſe, eam convaluiſſe, filium ſanum peperiſſe. *Petr. Sal. Diverſus de affect. part. cap.22.* refert, ſe aliquando venæſectionem copiosè factam in ultimo menſe, inſtante partus tempore, dum utero gerens ardenti febre conflictaretur, plurimo ſanguine abundaret, tentâſſe, hinc febris remiſſionem & partus accelerationem ſperâſſe, & utrumque ex ſanguinis miſſione conſecutum, fœtumque & matrem unà periclitantem ſolo hoc remedio ſalvâſſe: Plura exempla vide ſis apud *Amat. Luſitan. centur.2. obſer. 89. Marcell. Donat. l.4. de hiſtor. med. mirabil. cap.16.* & *Salium Diverſum a. l.*

Prolixè hanc controverſiam exequitur *Horatius Augen. de curan. rat. per ſanguinis miſſ. toto ferè lib.6.* & *Iohan. Baptiſta Sylvat. controv.83.*

III.

Quæ Vena in Pleuritidis initio aperienda ſit?

De Vena in Pleuritide aperienda ſuperioribus

ſeculis magna verborum contentione pugnatum eſt, alii Græcos alii Arabes ſecuti ſunt, alii peculiares ſuas opiniones propoſuerunt: Ideo hanc quæſtionem arduam & famoſam pleniùs explicare, totam hujus certaminis Hiſtoriam, clariſſimorum Medicorum ſententias, juxta temporis ordinem, quo vixerunt, cum Excellentiſſimo *Sennerto* proponere, animum induxi meum.

Dictator (unde decet, exordior) περὶ διαίτης ὀξέων nobis hæc reliquit: Τάμνειν (ſubintelligas in Pleuri- ride) χρὴ τὴν ἐν τῷ βραχίονι φλέβα τὴν ἔσω ἐφ' ὁκότερον, ἂν ᾖ τῶν μερέων. h. e. *ſecare oportet internam brachii venam ea parte, quâ dolor affligit.*

Archigenes, ut ex *Aetio tetrab.2. ſerm.4.c.68.* colligitur, ex oppoſito brachio ſanguinem mittit: In his (infit ex *Archigene Aetius*) qui acuto morbo infeſtanſtantur, ſiquidem circa mammas aut claviculam hæret dolor, venam incidere oportet in brachio non eo, quod rectà ab inflammato latere procedit, ſed oppoſito.

Galenus cum *Præceptore* ſuo conſentit *lib. de curandi ratione per ſang. miſſ. c.16.* ſcribens: ἐπὶ τῶν πλευριτικῶν, ἡ κατ' εὐθὺ τοῦ πάσχοντος πλευροῦ φλεβοτομία τὴν ὠφέλειαν ἐναργεστάτην ἐπεδείξατο πολλάκις, ἡ δὲ ἐκ τῆς ἀντικειμένης χειρὸς, ἢ πάντως ἀμυδρὰν, ἢ μετὰ χρόνον. h.e. *Pleuriticis, quæ è directo lateris laborantis adhibita fuit ſanguinis miſſio, clariſſimam ſæpè utilitatem attulit, quæ autem ex brachio oppoſito, aut omnino obſcuram aut poſt temporis intervallum.*

Præceptori noſtro *Oribaſius l.1. ſynops. cap.10. & l.7. coll. cap.5.* allegata modo *Galeni* verba recitans adſtipulatur.

Aetius

Aetius tetrab.1. ſerm.3. cap.12. in Pleuritide φλεβοτομίαν è lateris affecti directo inſtituit.

Cœlius Aurelianus ex alio latere, quod fuerit dolenti latere contrarium, ſanguinem mittere profitetur.

Celſus l.2.c.30. uſu ſe docuiſſe ſcribit, ex longinqua & oppoſita ſanguinem mittendum eſſe.

Si me ad Arabum ſcholas accingam: *Serapion*, quem antiquiſſimum *Sennertus* judicat, *tract. 2. c. 21.* aperit primò & materia fluente baſilicam oppoſiti lateris, tum ſi adhuc materia fluat, in loco contrario ei ex dorſo ad longitudinem, i.e. Saphenam ejusdem lateris (uti *Sennertus* cum *Doctoribus* interpretatur) quod ſi malum confirmatum eſt, & non amplius materia fluit, venam in brachio ejusdem lateris.

Rhaſes ἀλλοπρόσαλλος videtur: Nam *9. ad Almanſar. cap.57.* ſi dolor ad claviculam perveniat, ſanguinem ex lateris dolentis axillari mittit, niſi πληθώρα adſit, tum enim in oppoſito brachio venam aperit: In oppoſito autem latere *lib. diviſ. cap.54.* φλεβοτομίαν inſtituere præcepit, poſtea tertio die ex latere dolente: Sed *5. contin.* initio ex brachio lateris oppoſiti, tum ex ſaphena lateris affecti, tandem ex brachio lateris dolentis aperit.

Avenzoar primò venam oppoſiti lateris baſilicam aperuit.

Haly Abbas l.6. pract. cap.13. primò lateris oppoſiti baſilicam, ſi malum proceſſerit, ejusdem lateris venam ſecavit.

Avicennas l.3. fen.10. tr.5. cap.1. præcipit primò ſectionem ſaphenæ ſecundùm longitudinem oppoſitæ, dein nigram, i.e. oppoſiti brachii medianam,

aut hac non apparente, cephalicam, tandem & poſt aliquot dies venam brachii in latere oppoſito ſecat.

Avenrois 7. collect. φλεβοτομίαν in parte oppoſita inſtituit.

Hujus veſtigia *Meſues* premit: Si tamen magna ſanguinis abundantia ſe repræſentat, primò ſaphenam lateris oppoſiti aperit.

Cùm verò poſtea ab Arabibus ad Gallos & Italos cum reliquis diſciplinis Iatrica transplantaretur, & Græcorum monumenta in tenebris latitarent: Medici omnes poſt Arabum tempora ferè ad annum 1500. *Gentilis, Arnold. de Villa nova, Gordonius natione Gallus & apud Monſpelienſes Medicinæ Profeſſor, Valeſcus de Taranta, Petrus Apponenſis, cognomento Conciliator dictus, Nicolaus Florentinus, Matthæus de gradibus Mediolanenſis, Antonius Guanerius & Gattinaria Ticinenſes Medici, Alexander Benedictus Veronenſis, Johan. Arculanus*, cum plurimis initio Pleuritidis aut ſaphenam aut baſilicam oppoſiti lateris aperuerunt.

Attamen circa annum τῆς θεογνοσίας 1500. de vena principio pleuritidis ſecanda diſſidiū primò exortum fuit, dum *Veneti* pleuritidis initio ſaphenam *Bononienſes* & *Florentini* baſilicam oppoſiti lateris aperirent: Circùm hæc tempora ingenuarū Diſciplinarum flores revireſcere incœperunt, & Græcorum ſcripta vel græca vel Latio pleniùs ac planiùs donata ad ſedulam poſteritatem pervenerunt, vnde quædā Arabum effata, antea mordicùs propugnata, à Medicis quibuſdam in dubium vocata fuerunt: Ex qua occaſione illi nec ſententiam Arabum de φλεβοτομίᾳ initio Pleuritidis intactam reliquerunt.

Ita *Matthæus Curtius Ticinenſis*, Medicinæ Anteceſſor, in pleuritidis initio venam cubiti ejusdem lateris ape-

ris aperiendam ſtatuit: Ipſe tamen pleuriticus factus contrarium in ſe fieri efflagitavit; unde vitam ſibi, quàm libri de φλεβοτομίᾳ in Pleuritide exarati fidem, ſervari maluiſſe viſus eſt.

Eandē curationis pleuriticæ viam ingredebatur *Petr. Briſottus*, Medicus Pariſienſis: Huic ſententiæ in *Germania* patrocinabatur *Leonhardus Fuchſius*: *Petrum Briſottum* Magiſtrum ſuum imitabatur *Martinus Acakias*, *Matthæo Curtio* & *Petro Briſotto* ſe conatu maxumo opponebat *Andreas Thurinus* Piſcienſis, qui Arabum caſtra ſequebatur, *epiſtolâ ad Briſottum A.S. 1516.* & *peculiari libello de curatione Pleuritidis per ſang. miſſ. in publicum emiſſo.*

Leonhardus Jacchinus Emporienſis, etſi Medicinam Græcorum ſectaretur, & totum ſe illorum ſcriptis emanciparet, hac tamen in controverſia Arabibus calculum ſuum addidit, & initio morbi ſaphenam hinc lateris affecti venam aperuit.

Johan. Manardus A.C. 1531. patrocinium *Curtii* adversùs *Thurinum* ſuſcepit: *Benedictus Faventinus edito A.S. 1534. libro* venæſectionem pleuritidis initio in eodem latere defendit: Arabum & Patronorum ſentētiam approbavit uno minor Ariſtotele *J.C. Scaliger in comment. in lib. Hipp. de inſomn. A.S. 1539. in lucem emiſſo*: Idem fecit *Trincavellus*, qui *ſcripto peculiari Venetiis A.C. 1539. edito Curtium ac Briſottum* refutavit.

Andreas Veſalius peculiarem opinionem nutrivit: Ille enim in epiſtola *Nicolao Florenati* transmiſſa, ſive dextrum ſive ſiniſtrum latus afficiatur, ſemper in dextro latere venam aperiendam cenſet, niſi coſtæ tres ſuperiores ſiniſtri lateris afficiantur.

Fernelius l.2. M.M. c.5. revulſionem eſſe tractum in contrarium concedit, non tamen dextra ſiniſtris,

ſiniſtra dextris, aut alio modo oppoſita eſſe contraria ſtatuit, ſed fibrarum hîc ductum præcipuè attendendum exiſtimat, quarum recto curſu opus ſit: Ideò, cum unum crus laborat, in altero commodè venam aperiri poſſe autumat, quia communis & directa ob fibras ſit venarum ſocietas, quòd in pleuritide fieri nequit, cum fibrarum communio & venarum ſocietas deſit.

Johannes Baptiſta Montanus ſequentem opinionem fovet, uti *ex comm. in fen.4. Canon. Avicen. Venet. A.S. 1556. edito p.m. 247. & comment. ad aph.21. ſ.1. ibid. A.S. 1555. edito* eluceſcet. Phlebotomiam diverſivam univerſalem dividit in ſimplicem & compoſitam: Simplicem vocat, quam impetus ſolùm nobis indicat, compoſitam, quando ſimul cum impetu plethora conſideratur.

In diverſione ſimplici duos terminos eſſe conſiderandos docet, ad quem ſeu locum affectum, & terminum à quo ſeu fontem, unde materia transmittitur: Terminum à quo eſſe nunc totum corpus autumat, ſive totum genus venoſum, nunc partem aliquam corporis determinatam. Si igitur in dextram ſuccingentem materia communicetur à capite, unius diametri ratione ſanguis deorſum ruens ſurſum trahendus eſſet: Verùm quia ſuper caput nihil, & ita altera διάμετρος, quâ ſc. inferna ſuperioribus reſpondent, deeſt, mittendum cenſet ſanguinem ab oppoſito latere, quia ſaltem habemus unam διάμετρον, quæ eſt inter dextram & ſiniſtram: Ita ſi ab hepate materia communicetur, venam non in brachio aperiendam cenſet, (ita enim ad partem affectam traheretur,) ſed potiùs ſaphenam aperiendam, ut ſanguis ad inferiora revellatur.

latur. Si verò membrum mandans ſive fons ſit totus venarum ambitus, tantùm de termino ad quem eſſe ſollicitum jubet, quia fluit à ſingulis materia, ſervandumque debitum ſpacium & rectitudinem non tantùm reſpectu viarum, ſed & quà ſanguis commodè poteſt progredi, unde tunc venam aperiendam in eodem v.g. dextro latere: Nam hîc quantò magis ductum rectæ lineæ ſervamus, tantò commodius ſanguis evacuatur, quia in angulis impedimentum ſanguinis ſequitur. Si diverſio ſit compoſita i. e. cum impetu ſimul plenitudo conſideretur, tum ſemper ab oppoſito latere ducendus, quia ſi in eodem latere vena aperiretur, & quidem copiosè ſanguis efflueret, homo mortem obiret, vel pleuritis in peripneumoniam degeneraret, ſi parùm, æger ſuffocaretur. Hæc *Montanus d.l.*

Marcus Antonius Montiſanus Geminianenſis concluſiones de φλεβοτομίᾳ in morbo laterali conſcripſit, & *Florentiæ A.S. 1556.* in lucem edidit, in quibus *Curtium* & *Thurinum* ambos ſibi familiares cum *Manardo* & *Briſotto* hinc inde perſtringit.

Thaddæus Dunus Medicus Tigurinus *lib.4.de arte revellendi & ſimpliciter evacuandi per venæſect.* & *epiſtol. cum Leonhardo Fuchſio concertatione* pauculis à *Veſalii* ſententia recedit.

Et hæ ſunt præcipuæ Præcipuorum Medicorum de φλεβοτομίᾳ in pleuritidis initio ſententiæ, quas poſtea Recentiores ſequuti ſunt: Ego in arena, ut cuilibet Autori propria ſtet autoritas, ſententiam meam citra læſionem ullius proferam.

Sanguinis quantitas plenitudini corporis, magnitudini inflammationis, & tolerantiæ virium, reſpondeat: Vicariæ φλεβοτομίας in corpore infirmo

& parva

& parva materiæ copia ſunt cucurbitulæ cum ſcarificatione, in ſcapulis, infernis lumbis, natibus, (ubi & hirudines applicari poſſunt,) appoſitæ: Frictiones tandem & ligaturæ extremis gratiâ diverſionis convenient.

XXIIX.

Ex fonte pharmaceutico polydædala medicamentorum varietas profluit: Sunt alia vel intus aſſuaſſumenda vel foris applicanda.

XXIX.

Intus ſumantur & quidem per alvum ſubductionis gratiâ *Clyſmata*, antè venæſectionem, tum *lenientia*, tum *laxantia*, tum *refrigerantia*, ex *Herb. 4. emoll. Rad. alth. lilior. albor. Herb. camom. melilot. lactuc. endiv. ſem. 4. frigid. major.*

XXX.

Intus verò per os accipiãtur *alterantia*, *laxantia* potiùs quàm *purgantia*, quorum, ubi opus, mitia, lenia, & pectori amica, eligas, qualia tibi erunt: *Caſſia, Manna, Tamarindi, ſyrup. violar. & roſar. ſolut. ſimpl.* A fortioribus *purgantibus* aut medicamentis planè abſtinendum, ne commoti ab his humores majore impetu partem affectam irruant.

XXXI.

Expectorantia ſint reliqua per os exhibenda, quorum formulæ reperiuntur innumeræ: *Eclegmata, Tabellæ, Trochiſci, Olea, Syrupi, Pilulæ Hypoglottides dictæ:* Alia materiam nimis teuem & adhuc fluentem incraſſant: *Rad. alth. flor. viol. bugloſſ. Jujubæ, papaver, ſyr. viol. jujub. capil. Vener. papav. ſimpl. errat. diatragac. frig.* Alia craſſam attenuant, concoquunt, *ſyrup. tuſſil. capill. Vener. glycyrh.*

XXXII. Malo

XXXII.

Malo his univerſalibus præmiſſis radicitus non exſtirpato ad particularia *Topica* ſeu externa tranſeundum, quæ humorem infixum digerunt, attenuant, inſenſibiliter reſolvunt, dolorem leniunt: Horum alia mitiora, in corporibus mollioribus, pueris, fœminis, locum habentia: *Ol. violar. amygdal. dulc. unguent. dialth.* Alia mediocria, aliquam diſcutiendi & aperiendi vim habentia: *Chamæmel. aneth. hyſſop. ſem. lini, fœnigr.* Alia tandem fortiora, viris & robuſtioribus admovenda: *Sal dictam. cret. galb. ſinap.* Atque ex his variæ remediorum formæ componuntur: *Fomenta*, *Inunctiones*, *Cataplaſmata*, *Sacculi*, *Olea*, quibus relictis, (cum Practici in his copioſè abundent,) reſiduam Pleuriticorum Diætam paucis attingam.

XXXIII.

Pleuriticus in aëre temperato aut mediocriter ad frigiditatem vergente degat: Victus tenuis ſit: Cibi ex *carn. pull. gallin. piſc. ſaxatil.* exhibeantur: Potus ſit *aqua hordei* vel *decoctum pectorale*: Vino abſtineat, febre ceſſante, conſuetudine, viriũ imbecillitate, aliisque uſum ejus imperantibus ſit oligophoron, & *aq. ſacch.* dilutum, quo modicè utatur: Potus inſuper non ſit actu frigidus, ne ſputum & quod inſenſibiliter tranſpirare oportet, retineatur: Omnia acida, ſalſa, fauces exaſperantia & adſtringentia, vitentur.

XXXIV.

Somnus circa initium (ne ſanguis ad interiora magis recurrere cogatur) parcior ſit, in reliquis temporibus liberalior, cùm nempe ad ſuppuratio-

nem inflammatio tendit; commodiſſimum namque concoctionum ὄργανον ſomnus eſt: Vigiliæ, quòd vires proſternent & febrim augeant, omninò obſunt: Motus animi & corporis vehementes caveantur, ita ut æger quoque parùm loquatur: Alvus *lenientib. œnematib.* aperta teneatur, ejusque immoderatior fluxus ſiſtatur: Summatim in omnibus, quantùm fieri poteſt, AVREA MEDIOCRITAS obſervetur.

POSITIONES De Epilepſia è prælectionibus canicularibus depromptæ.

I.

Veteres Epilepſiam *ob 4. rationes* ἱερὸν νόσημα *vocitaſſe autumo.*

II.

Cur Epilepſia *Herculeus morbus appelletur, malo* Præceptori *quàm* Philoſopho *adſtipulari.*

III.

Rectè σεληνιακοὶ *&* σεληνιαζόμενοι Epilepſia *laborantes Graiis dicti ſunt: Talis forſan à noſtro animæ & corporis Medico curatus fuit* Matth. 17. v. 1. & ſeqq.

IV.

Nec malè dicitur morbus, qui inſputatur, apud Comicum ſeniorem in capt. a. 3. ſ. 4. *ſi ſymptoma ſpectes.*

V.

Optimè veneranda antiquitas fecit, quæ Epilepticos *rus ablegabat, ne familiam inficerent.*

H αἰτία

V I.

Η αἰτία τῆς ἐπιληψίας συνεκτικὴ *nequaquam eſt humor viſcidus,contra* Riolan. ſenior. c.16. de morbor. cereb.

V I I.

Illum comment.Braſſavol. *in a*.42.ſ.2. *egregiè refutat*.

V I I I.

Ex eſu fructuum horariorum, & nimia lactis ingurgitatione, puellam epilepſiâ *correptam fuiſſe, refert* Franciſc. Hildesheim in ſpecileg. p.m. 559.

I X.

Προκαταρκτικὴ τῆς ἐπιληψίας αἰτία *aliquando eſt inedia, cujus exemplum de* Grammatico *recitat* Præceptor 5. de loc. aff. cap.6.

X.

Mora longa in balneo, cujus hiſtoriam offert Gabelkoffer centur.4. curat.59.

X I.

Olfactus rerum fœtidarum, bituminis, picis, gagatis, cujus ſuffitu antiqui ſervos emendos, an eſſent Epileptici, *explorabant, uti atteſtatur* Mercurial. l.1. Prax. c.10.

X I I.

Mæror, cujus exemplum affert Amatus Luſitanus centur.2. obſerv.90.

X I I I.

Excitatam quoq; Epilepſiam *fuiſſe, ob* Epilepticum *cadentem* Chriſtoph. à Vega l.3. de art. med. cap. 12. *perhibet*.

X I V.

Ob decollationem ſpectatam, Martinus Weinrich lib. de monſtr. cap.15.

X V.

Ob fratrem ſubitò mortuum, Amatus Luſitanus d. l. *annotaverunt*.

XVI.

Imò per jocum incuſſus metus & terror (præeunte eodem Chriſtoph. à Vega a.l.) *pueros fecit* Epilepticos.

XVII.

Obſervavit Epilepticū *non cadentem* Marcellus Donatus l.2. hiſtor. med. mirabil. cap.4.

XIIX.

Stantem vidit Anton.Benivenius in lib. de abdit. morb. cauſ. cap.97.

XIX.

Curſitantem ſpectavit Eraſtus in anatom. lib. Comit. Montan. part.2. p.m.195.

XX.

Quod autem Brunnerus conſil.14. *de facultate volendi, intelligendi, imaginandi, retenta, alicujus* Epileptici *exemplum affert, ego, ſalvâ* Brunneri *pace, purum fuiſſe motum convulſivum, affirmo.*

XXI.

Optimè addit Dictator 7. aphor. ſect.5. τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

XXII.

Teſtatur enim Trincavellus l.1. conſil.29. *Senem quinquagenarium* Epilepſiâ *25. annis laborantem fuiſſe curatum, qui tamen in febrem & ſcabiem lepræ ſimilem incidit, quæ plus negotii quàm* Epilepſia *faciebat, donec & eandem ſuperaret.*

XXIII.

In paroxyſmo Epileptico *dentes diducantur, & patulum os ſervetur: Obſervavit enim* Præceptor l. de different. morb. c.2. & Foreſt. l.10. obſerv.66. *quoſdam in paroxyſmo linguæ particulam ſibi morſu amputaſſe.*

XXIV.

Non nemo ſibi imaginatur, ſi ſequentes verſus ter in aurem

rem inclamentur: vel in charta ſcripti collo alligentur, certiſsimè paroxyſmum eſſe ceſſaturum:

Caſpar fer Myrrham thus Melchior Balthaſar aurum,
Hæc tria qui ſecum portabit nomina Regum,
Solvitur à morbo Chriſti pietate caduco.

Sed hæc

——— credat Judæus Apella
Non ego ———

XXV.

Non ſine cauſa cenſet Thomas Eraſtus diſput.4. contra Paracelſ. *in Epilepticis plurimis fruſtra fieri omnia, ſi purgationes omittantur.*

XXVI.

Corruptam meningem Epilepſiæ *cauſam fuiſſe obſervavit* Fernel.l.2. de abd. morb. cauſ. c.15.

XXVII.

Ex cranio quoq; carioſo Epilepſiam ortam docet Foreſt. l.10. obſerv.67.

XXIIX.

De Setaceo *monendum eſt, id magnum in* Epilepſia *uſum habere, refert enim* Guilielm. Fabr. centur.1. obſerv.4. *ſe juvenem quotidie* Epilepſiâ *laborantem, cui fruſtrà etiam alia remedia fuerant adhibita,* centur.4. obſervat.47. *puellam 18. annorum ab ipſa infantia* Epilepticam, *ſolo reſtituiſſe* Setaceo.

XXIX.

Partes, è quibus materia Epilepſiæ *cauſa ad caput tollitur, variæ ſunt:* Ventriculus, *cujus exemplum refert* Præceptor 5. de loc. aff. 5. Fernel. in conſil. med.7. Lien, Vterus, *& aliæ partes internæ.*

XXX.

Pars aliqua externa; ut Pes, *videatur exemplum apud*

Præceptorem 3. de loc. aff. cap.7. Pollex pedis, Manus, Digitus, *& aliæ.*

XXXI.

Periculoſè ſentit Trallianus l.1.c.15. *qui infantibus* Epilepticis *extra paroxyſmum, ſi curationem attendas, nil concedendum putat.*

XXXII.

Lactentes Epileptici *infantes curari commodiùs non poſſunt, quàm ſi medicamenta nutrici exhibeas.*

XXXIII.

Infantium ablactatorum θεραπείαν *docet* Præceptor in conſil. de puer. Epilept. *quod tamen cum ſale legendum cenſeo.*

XXXIV.

Non ſolus homo Epilepſiâ *corripitur.*

XXXV.

Etenim coturnicem, alaudam, graculos, capos, paſſeres, capras, canes, epilepſiâ *laborare, Hiſtorici profitentur.*

XXXVI.

Subjectum Epilepſiæ *omnes ſacratiſſimæ Iatricæ Excultores cerebrum profitentur.*

XXXVII.

Solus tamen Quercetanus *in* Tetrad. cap. 8. *aliter mihi ſentire videtur, in quibusdam* Epilepticis *cor* πρώτως τε καὶ καθ' αὐτὸ *affici ſtatuens.*

XXXIIX.

Ob. Quercetanus: *Hoc demonſtrāt pulſuum converſiones & animi deliquia: Reſp. eſt Fallacia* παρὰ τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν.

XXXIX.

Pergit: Dantur Epilepſiæ, *in quibus actiones Principes permanent: Dicam, quod ſentio, hoc planè falſum eſt.*

XL. *Verum*

XL.

Verùm ipſe Quercetanus a.l. *ſibi contradicit: Si enim Cor primarium* Epilepſiæ *ſubjectum eſt, cur ille omnem curationem ad Cerebrum non verò ad Cor dirigit.*

XLI.

Quænam illa ſpecifica ſit malignitas Epilepſiam *progenerans, explicare in hac naturæ obſcuritate* ἀδύνατον: *Ecce nunc! quid noſtra ſcientia in hac miſeriarum valle?*

XLII.

Nonnulli Chymicorum *hîc ſe rem clariùs declarare quàm* Galenicos *plenis, ut ajunt, buccis promittunt, ſed an re ipsâ præſtent, valde dubito.*

XLIII.

Cacophraſtus Paracelſus *&* Aſſeclæ *cœlum cum terra miſcentes* Epilepſiam *morbum eſſe Mercurialem docent, quomodo autem id clarè explicent, ego non video.*

XLIV.

Subtiliores Paracelſiſtæ, *ut rem accuratiùs determinare videantur, è* Petri Severini Idea, *radicem hujus mali ſtatuunt Vitriolum Mercuriale: verùm & hos in conſuetum amatæ contradictionis labyrinthum illabi palam dico.*

XLV.

Quid multis? Æquè hîc Chymicis *ac* Galenicis *ad occultam qualitatem, neceſſarium illud humanæ ignorantiæ aſylum eſſe confugiendum, profiteor.*

XLVI.

Quapropter meritò Johan. Crato in epiſt. à Scholtzio collect. epiſt.137. *exclamavit:* Vtinam ante vitæ meæ exitum veram hujus mali dignotionem & verum mihi remedium aliquis demonſtraret.

XLVII.

Thomas Eraſtus, in anatom. lib. Comit. Mont. & diſput. de convulſ. *motum* Epilepſiæ *convulſivum à faculta-*

facultate animali provenire ſtatuit: Econtra Comes Montanus diſput. adversùs Eraſtum *acerrimè hoc negat: Ego hos ambos ſibi contrariantes facilè conciliabo.*

XLIIX.

Sanguis in Epilepſiæ *paroxyſmo nequaquam eſt mittendus.*

XLIX.

Aliquando tamen extra paroxyſmum cum fructu inſtitui φλεβοτομίαν *poſſe, nullus dubito.*

L.

Quæ autem vena aperienda? diſtinguo.

LI.

Vomitoria in Epilepſia *proſcribo.*

LII.

Frictiones in Epilepſia *aliquam utilitatem afferunt.*

LIII.

In paroxyſmo epileptico *ſternutationem ciere licet.*

PLVRA CVM DEO TRINO ET VNO
SAPIENTIÆ LARGITORE SALVTIS DIRIBITORE
ARCHIATRO PRÆPOTENTE
CVI IN SVPREMA
IMMVNDI MVNDI
SENECTVTE
GLORIA LAVS ET HONOR
SIT
IN OMNEM ÆTERNITATEM
AMEN AMEN.